

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Vtrum actus exterior aliquid addat de bonitate, & malitia supra actum
interiorem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

Super Questionis vigesimo Articulum quartum.

In titulo articuli quarti eiusdem questionis adverte, quod hic directe queritur de actu exteriori, ut est in rerum natura.

In articulum quartum eiusdem vigesima questionis tripliciter dubitatur: Primo

ARTICVLVS. IIII.

Vtrum actus exterior aliquid addat de bonitate, & malitia supra actum interiozem.

Ad quartum sic procedit. Vt, quod exterior actus non addat in bonitate, vel malitia supra actum interiozem. Dicitur. Chrysi per Matt. Voluntas est, quod aut remuneratur pro bono, aut condonatur pro malo: opera autem testimonia sunt voluntatis. non ergo querit Deus opera pro se, ut sciat quomodo iudicet: sed pro alios, ut omnes intelligant, quia iustus est Deus: sed malum, vel bonum magis est estimandum secundum iudicium Dei, quam secundum iudicium hominum. ergo actus exterior nihil addit ad bonitatem, vel malitiam super actum interiozem.

¶ 2 Præ. Vna & eadem est bonitas interioris, & exterioris actus, ut dictum est: sed augmentum fit per additionem vni ad alterum. ergo actus exterior non addit in bonitate, vel malitia super actum interiozem.

¶ 3 Præ. Totam bonitatem creaturam nihil addit supra bonitatem diuinam, quia tota deriuatur a bonitate diuina: sed bonitas actus exterioris quandoque tota deriuatur ex bonitate actus interioris: quoniamque autem e conuerso, ut dictum est: non ergo vnum eorum addit in bonitate, vel malitia super alterum.

SED CONTRA. Omne agens intendit consequi bonum, & vitare malum. Si ergo per actum exteriorum nihil additur de bonitate, vel malitia, frustra qui habet bonum

& faciens actum bonum, quod volens facere, & non faciens. Recolligitur secundo, quod doctrina hæc de bonitate ex fine, & actu intel ligitur formaliter id est, in quantum huiusmodi: & videbis, quod quando actus, & finis coincidunt, tunc actus exterior addit, & non addit supra actum interiozem in bonitate, & malitia: quia in quantum bonus ex fine ut sic, non addit: ut autem bonus secundum se, sic addit. Et secundum hoc ad primum dubium dicitur, quod ille furando fit proculdubio peior, non quia malitia ex fine in voluntate, actus exterior ut malus, ex illa aliquid addat: sed quia illi male voluntati additur actus exterior secundum se malus formaliter. Veruntamen adverte hic, quod aliud est dicere, quod actus exterior non addit in bonitate, & malitia ex fine actui interiozi: & aliud est dicere, quod finis conueniens non addit in bonitate, & malitia voluntati bonæ, vel malæ ex fine. Primum, non dicitur in li tera, secundum autem minime: quin potius ex liera habetur oppositum huius secundi, in ratione secundi membri, ubi dicitur, quod inclinatio perficit in hoc, quod consequitur finem. Et potest confirmari: quia finis est per se primo bonus, t propterea si actus exterior, in quantum per se bonus, addit in bonitate, oportet quod finis, in quantum per se primo bonus, addat etiam in bonitate, & hoc est verum abique dubio. Vnde cum furum habeat rationem finis, eius consecutio, etiam si non esset actus, adderet in bonitate, vel malitia.

Ad secundum dubium dicitur, quod, ut ex articulo quarto, quæsi. decimasecunda, superius patet, voluntas potest dici, & esse completa dupliciter. Vno modo secundum illam habitudinem, qua volitum est in voluntate. Alio modo secundum illam, qua voluntas tendit in realem affectionem uoliti. Iuxta primum modum significatur perfectio voluntatis per hoc, quod est uelle perfecte: iuxta secundum uero per hoc, quod est habere perfecte, ut ibidem dictum est. Vnde voluntas parata operari si possit, est perfecta voluntas, quia perfecte uult, & hoc spectat ad primam habitudinis perfectionem: & est imperfecta simpliciter, quia non peruenit ad hoc, quod realiter habeat id quod uult, & nata est habere. Omnis enim motus deficiens a termino, est imperfectus per priuationem perfectionis in affectione termini consistens. Et cum prima perfectio sit alterius rationis a secunda: & tota latitudo primæ comparatur ad secundam, ut imperfectum ad perfectum, ut superius patet, consequens est, quod quantumcumque crescat, & intensius sit interior actus voluntatis, solus nunquam perueniet ad hoc, quod sit perfectus simpliciter sine affectione exterioris. Propter quod Saluator dixit Io. 15. Maiorem charitatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis: ponatis dixit, non, uelit ponere.

Ad tertium dubium dicitur, quod sicut sermo præsens est de bono & malo moraliter, non secundum hanc, uel illam legem: ita etiam de premio & pena secundum exigentiam actus boni, uel mali, & non secundum hanc, uel illam legem, nisi forte diuina nam. Igitur distinguendum est de premio & pena essentiali, uel accidenti-

Intra q. 24. art. 3. cor. Et q. 2. q. 76. artic. 4. ad 2. Et 2. dist. 40. art. 3. Et mal. q. 2. artic. 2. ad 3. ex Home. 19. in Mart. aliquantulum ap. 16. to. 2.

Art. præc.

Art. præc.

circum primum membrum, scilicet quod actus exterior nihil addat bonitatis supra actum interiozem, quod ad bonitatem, quæ est ex fine. Manifeste enim contradicit veritati, & secundo membro: quoniam si quis fornicari uult ut sciretur, & deinde per fornicationem peruenit ad furtum intentum, certum est, quod sicut iste peior est factus fornicando, ita peior factus est furando. Furtum autem est actus exterior: & actus interior voluntatis est ex eo malus malitia, quæ est ex fine, ergo quod ad malitiam, quæ est ex fine, actus exterior addit in malitia supra malitiam actus interioris.

Secundum dubium est circa secundum membrum. An voluntas quantum ex se, est parata: sed propter impotentiam cessans ab opere, sit perfecta ac si operaretur. Et est ratio duobus, quia author uocat eam perfectam & consummatam. Et rarius ponit in ea defectum perfectionis, quæ est ex actu exteriori.

Tertium dubium est circa illud quod dicitur, quod in uoluntariis defectus a faciendo, non tollit aliquid de premio, vel pena. Hoc enim patet esse falsum tam apud diuinum, quam apud humanum iudicium. Martyr enim sola voluntate subunda, propter defectum exterioris martyrii perdit aliquid de premio, quia caret aureola. Et similiter, qui uoluit percutere clericum, caret pena excommunicationis: & qui uoluit occidere, caret pena mortis. Quarto loco essent forte alterius iudicio, adducenda obiectio: recitata a Capreolo in 4. di. 2. Sed quoniam solutus his, apparebit aut solutio, aut impertinentia earum, omitto.

Ad euidenciam horum recollito primo, quod sicut sanum in urina non addit aliquid sanitatis supra sanitatem animalis: ita bonum ex fine in actu exteriori, nihil bonitatis addit supra bonum actum interiozem voluntatis. Et ratio utrobique est eadem, qui denominatum extrinsecum nihil formæ addit supra denominatum formale: unde ex hoc quod author ponit, quod bonitas ex fine, est formaliter in solo actu interiori, oportet consequenter dicere, quod actus exterior nihil bonitatis illius addit: quoniam tali bonitate bonus est, quasi extrinsecum denominatio. Et quia si affirmatio est causa affirmationis, negatio erit causa negationis, & e conuerso: ideo secundum bonitatem, quam habet actus interior voluntatis ex actu exteriori uolito, actus exterior in rerum natura, quia est formaliter bonus tali bonitate, addit ad bonitatem actus interioris, non aliam bonitatem aut alium bonitatis gradum: sed ipsam eandem bonitatem apponit in suo perfectissimo essendi modo, scilicet formaliter, ac per hoc terminat, perficit, & consummat motum voluntatis in ipsum ex propria forma, quam in se, & ex se habet. Vnde melior est uolens,

accidentali, & dicendum quod voluntas parata, quantum non oportet propter impotentiam, nihil de premio, vel pena perdit essentiali, quia hoc respondet primae proportioni voluntatis: quae caret aliqua accidentali remuneratione, vel pena respondente ipsi exercitio actus exterioris.

¶ Super Quaestione vigesima Articuli quintum.

In titulo articuli nota duos terminos. Euentus enim commune vocabulum ad effectum per se, & per accidens, significat id, quod quomodolibet ex actione provenit. Addere vero, praesupponit id, cui additur, & ad augmentum spectat: unde addere ad malitiam, praesupponit malitiam in actu: & addere ad bonitatem, praesupponit bonitatem in eodem. Unde non queritur hic, an actus ex euentu reddatur malus, vel bonus: sed an actus malus ex malo euentu reddatur peior, & bonus ex bono euentu melior. Prima enim quaestio iam soluta est, cum determinatum est, unde actus moralis, & unde actus voluntatis sit bonus, vel malus, scilicet ex fine, obiecto, &c.

Ad primum ergo dicendum, quod Chryso. loquitur, quando voluntas hominis est colummata, & non cessatur ab actu, nisi propter impotentiam faciendi.

Ad secundum dicendum, quod ratio illa procedit de bonitate actus exterioris, quam habet a bonitate finis: sed bonitas actus exterioris, quam habet ex materia, & circumstantiis, est alia a bonitate voluntatis, quae est ex fine: non autem alia a bonitate voluntatis, quae habet ex ipso actu volito, sed comparatur ad ipsam, ut ratio & causa eius, sicut supra dictum est. Et per hoc est patet solutio ad tertium.

ARTICVLVS V.

Utrum euentus sequens, aliquid addat de bonitate, vel malitia ad exteriorem actum.

Ad quintum sic proceditur. Videtur, quod euentus sequens addat ad bonitatem, vel malitiam actus. Effectus enim uirtute praexistit in causa, sed euentus consequitur actus, sicut effectus causas. ergo uirtute praexistunt in actibus. Sed unum quodque secundum suam uirtutem iudicatur bonum, vel malum: nam uirtus est, quae bonum facit habentem, ut dicitur in 2. Eth. ergo euentus addunt aliquid ad bonitatem, vel malitiam actus.

¶ Prae. Bona quae faciunt auditores, sunt effectus quidam consequentes ex praedicatione doctoris, sed huiusmodi bona redundant ad meritum praedicatoris, ut patet per id, quod dicitur Philipensium 4. Fratres mei charissimi, & desideratissimi, gaudium meum, & corona mea.

Aliquis, & sciens cum egreditur, illos in eam appetendam exararios, non posset causa alicuius uenialis solati, ire ad proprium horum absque peccato mortali: & infinita similia uidentur sequi, quae homo forte non suffert audire. Falsum autem esse conuincitur ex ratione sic. Actus non recipit additionem in bono, vel in malo, secundum id quod est per accidens, & in paucioribus: sed euentus per accidens, & in paucioribus ex hoc, quod est prauius, non transit ex per accidens & raro, in per se, aut frequenter, ergo euentus talis ex hoc quod est prauius, non addit in bonitate, vel malitia.

¶ Prae. Pena non additur, nisi cre scete culpa. Vnde dicitur Deut. 25. Pro mensura peccati erit & plagarum modus: sed ex euentu sequente additur ad penam, dicitur. n. Exo. 21. quod si bos fuerit corruptus ab heri & nudius tertius, & ceteri statim sunt dominum eius, nec reclusit eum, occideritque uirum aut mulierem: & bos lapidibus obruetur, & dominum illius occident. Non autem occideretur, si bos non occidisset hominem, etiam non reclusus. ergo euentus sequens addit ad bonitatem, vel malitiam actus.

¶ Prae. Si aliquis ingerat causam mortis percussendo, vel sententiam do & mors non sequatur, non contrahitur irregularitas: contraheretur autem si mors sequeretur. ergo euentus sequens addit ad bonitatem, vel malitiam actus.

Sed contra. Euentus sequens non facit actum malum, qui erat bonus: nec bonum, qui erat malus, puta, si aliquis det elemosinam pauperi, qua ille abutatur ad peccatum, nihil deperit ei, qui elemosinam facit, & similiter si aliquis patienter ferat iniuriam sibi factam, non propter hoc excusatur ille, qui fecit. Ergo euentus sequens non addit ad bonitatem, vel malitiam actus.

Respon. Dicendum, quod euentus sequens aut est praecogitatus, aut non. Si est praecogitatus, manifestum est, quod addit ad bonitatem, vel malitiam. Cum enim aliquis cogitans, quod ex opere suo multa mala possunt sequi, nec propter hoc dimittit; ex hoc apparet voluntas eius esse magis inordinata. Si autem euentus sequens non sit praecogitatus, tunc distinguendum est; quia si per se sequitur ex tali actu, & ut in pluribus, secundum hoc euentus sequens addit ad bonitatem, vel malitiam actus. Manifestum est enim meliorem actum esse ex suo genere, ex quo possunt plura bona sequi, & peiorem, ex quo nata sunt plura mala sequi. Si uero per accidens, & ut in paucioribus, tunc euentus sequens non addit ad bonitatem, vel ad malitiam actus. Non enim datur iudicium de re aliqua secundum illud quod est per accidens, sed solum secundum illud quod est per se.

Ad primum ergo dicendum, quod uirtus causa existimatur secundum effectus per se; non autem

appetendam exararios, non posset causa alicuius uenialis solati, ire ad proprium horum absque peccato mortali: & infinita similia uidentur sequi, quae homo forte non suffert audire. Falsum autem esse conuincitur ex ratione sic. Actus non recipit additionem in bono, vel in malo, secundum id quod est per accidens, & in paucioribus: sed euentus per accidens, & in paucioribus ex hoc, quod est prauius, non transit ex per accidens & raro, in per se, aut frequenter, ergo euentus talis ex hoc quod est prauius, non addit in bonitate, vel malitia. Maior huius calce corporis huius articuli. Minor est per se nota: quia prauius sola nihil confert voluntati. Non enim ex hoc quod aliquis prauidet aliquid, est bonus vel malus; nec ex hoc quod aliquis prauidet aliquid per accidens futurum ex suo actu, propterea male facit; alioquin Christus prauidens ex manifestatione sui, futura tot scelera Iudeorum, male fecisset manifestando se. Et occidens suum inuaforem, prauidendo eius mortem, & defendendo se, peccaret. Unde super eadem radice formatur alia ratio sic: Prauius euentus mali per accidens non facit actum malum: ergo prauius euentus mali per accidens futuri, non facit actum peiorem, si erat malus, iuxta illam regulam, Sicut simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis &c. Et confirmatur: quia faciens actum bonum, puta, vadens ad ecclesiam, & prauidens quod ex eo sequentur alia bona per accidens, & non acceptans illa, nec odio habens, sed stans in sola prauiusione, non propterea facit actum meliorem: & tamen expresse in litera primi membri dicitur, quod prauius effectus addit ad bonitatem. Quid ergo dicemus? Dicendum est, si litera non est defectiua, quod author intendit de euentu quocunque praecogitato, sic, quod delectat in voluntate, ita quod uoluntas feratur in ipsum directe, vel indirecte: ita quod non intendit nisi de euentu prauius, & uolito siue directe, siue

D. 791. 1102

Artic. 1.

Infra q. 73. ar. 8. Et magis ar. 9. ad 11. & q. 3. artic. 10. ad 5.

Cap. 6. in primum.

Prima Secunda S. Thomae.

G 4 indi.